

University of Groningen

Sport spiegelt de mens

van Nijf, Onno

Published in:
 Geschiedenis Magazine

IMPORTANT NOTE: You are advised to consult the publisher's version (publisher's PDF) if you wish to cite from it. Please check the document version below.

Document Version
 Publisher's PDF, also known as Version of record

Publication date:
 2014

[Link to publication in University of Groningen/UMCG research database](#)

Citation for published version (APA):
 van Nijf, O. (2014). Sport spiegelt de mens. *Geschiedenis Magazine*, (2), 14-15.

Copyright

Other than for strictly personal use, it is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

The publication may also be distributed here under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license. More information can be found on the University of Groningen website: <https://www.rug.nl/library/open-access/self-archiving-pure/taverne-amendment>.

Take-down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Downloaded from the University of Groningen/UMCG research database (Pure): <http://www.rug.nl/research/portal>. For technical reasons the number of authors shown on this cover page is limited to 10 maximum.

Sport spiegelt de mens

Sport staat voor competitie, medailles, heldendom. Ook zijn verleden wordt zo beschreven: als een reeks unieke, grensverleggende prestaties. Hiermee wordt over het hoofd gezien wat sport nog meer is: een spiegel van de samenleving.

Sport boeit, en bloeit overall om ons heen, en dit geldt ook voor de historische aandacht voor sport. De laatste decennia is sportgeschiedenis (vooral internationaal) uitgegroeid tot een bloeiend bedrijf. Het aantal wetenschappelijke publicaties neemt toe. Waar het dertig jaar geleden voor individuele historici nog mogelijk was om het veld in zijn geheel te overzien, is de jaarlijkse productie nu gewoon te groot. Het verschijnen van overzichtswerken als de *Routledge Companion to Sports History* laat zien dat sportgeschiedenis volwassen is geworden. Maar wat heeft sportgeschiedenis nu eigenlijk te bieden? Hier moeten historici tussen heel wat klippen laveren. Sportgeschiedenis wordt maar al te gemakkelijk een puur beschrijvende exercitie. De geschiedenis van de antieke Olympische Spelen is een mooi voorbeeld: veel te veel studies over dit onderwerp vertellen keurig de sportieve hoogtepunten en de historische ontwikkelingen tussen 776 v.Chr. en 398 n.Chr. en bespreken haarfijn de diverse disciplines. Maar waarom de Grieken (en andere volkeren niet!) het eigenlijk nodig vonden zich iedere vier jaar in sportwedstrijden met elkaar te meten, blijft vaak onbesproken. Sportge-

schiedenis lijkt vaak alleen om sport te draaien en trekt een hierin geïnteresseerd publiek.

Uniek verschijnsel

De laatste tijd realiseren historici zich echter steeds meer dat sport een belangrijke uitdrukking is van cultuur en maatschappij. Sport verdient het naast andere cultuuruitingen en maatschappelijke factoren bestudeerd te worden. Moderne sporthistorici beseffen dat de moderne, wereldwijde interesse (obsessie?) voor sport een historisch uniek verschijnsel is (alleen de Oudheid kwam een beetje in de buurt). Zij proberen te begrijpen waar dit verschijnsel vandaan komt. Er is, zo blijkt, een nauwe relatie met de opkomst van moderne media en de professionalisering van de sport. Toch verklaart dit niet alles. Er is onderzoek gedaan naar de pre-moderne wortels van de moderne lichaamscultuur. Deze studies laten zien hoe volkssporten als voetbal in de 19de eeuw eerst gereguleerd en gefatsoeneerd werden en vervolgens zich ontwikkelden van een tijdverdrijf voor de elite tot een modern massa-verschijnsel.

↓ Tot eind 19de eeuw was sport vooral een aristocratische hobby. Vrouwelijke cricket-speelsters in 1879.

Veel sportgeschiedenis heeft een sterk sociaal-historische inslag. Zo wordt onderzocht hoe sport sociale en economische mobiliteit bevorderde, met name voor etnische minderheden. Bijzonder is de aandacht voor de rol die vrouwensport speelde in het aanvechten, of juist bevestigen, van traditionele rolpatronen. Wanneer werd vrouwensport serieus genomen, en door wie? Vaak is sport ook nauw verbonden met nationale identiteit. De Duitsers wendden zich in de 19de eeuw tot het als inheems beschouwde turnen. Britten identificeerden zich met bal- en teamsporten. De Fransen met wielrennen. Sportgeschiedenis zoekt op al deze gebieden naar historische verklaringen. Voor die sociaal-historische kant is er in dit themanummer veel aandacht. Zo behandelt een artikel de rol van sport in het Brits kolonialisme. Een ander beschrijft de verrassende opstelling van feministes tegenover de opkomende vrouwensport.

Publieksgeschiedenis

Sportgeschiedenis is de laatste jaren een volwaardig onderdeel van het professionele geschiedbedrijf geworden. Dit brengt het gevaar met zich mee dat sporthistorici zich terugtrekken in hun specialistische domein met bijbehorend jargon. Het gaat er echter niet zozeer om de geschiedenis te schrijven van sport, maar eerder om geschiedenis te schrijven dóór sport, in al zijn facetten. Het is belangrijk de hieruit voortkomende inzichten te delen met een breed publiek. Op dit vlak zijn

↓ Sport groeide in de 20st-eeuw uit tot een massafenomeen. Niet alleen in toeschouwers, maar ook in deelnemers. Elke zichzelf respecterende wereldstad organiseert momenteel zijn eigen marathon, zoals hier Rome in 2012.

Atlete van de Eeuw

Bij sport hoort heldendom. Nederlands' grootste heldin is wellicht Fanny Blankers-Koen (1918-2004). De vliegende huisvrouw, zoals ze werd genoemd, behaalde op de Olympische Spelen in Londen in 1948 vier gouden medailles: op de 100 m, de 200 m, de 80 m horden en de 4 x 100 m estafette. In 1999 riep de Internationale Atletiek Unie haar uit tot Atlete van de Eeuw.

meerdere aanbieders actief, zoals de populaire sportgeschiedenis. Vaak is deze echter gericht op de portrettering van grote sporthelden van weleer of functioneert zij als een oefening in nostalgie voor (vooral) mannen van middelbare leeftijd. De aandacht die uitgaat naar het individuele en exceptionele gaat meestal niet samen met toenemend historisch inzicht. Toch bestaat er ook serieuze publieksgeschiedenis van de sport. Een voortrekkersrol speelt de stichting De Sportwereld (www.desportwereld.nl) en de website www.sportgeschiedenis.nl, die elk op eigen wijze aandacht geven aan sportgeschiedenis in brede zin. Ook op de Nederlandse televisie is hier bij tijd en wijle serieuze aandacht voor. Het programma *Andere Tijden Sport* (VPRO/NTR) belicht op succesvolle wijze historische sportonderwerpen, vaak vanuit een hedendaags perspectief. De redactie van *Geschiedenis Magazine* juicht de ontwikkeling van een serieuze publieksgeschiedenis van sport van harte toe, en hoopt dat dit themanummer hierbij een positieve rol kan spelen.

Onno van Nijf is hoogleraar Oude Geschiedenis aan de Rijksuniversiteit Groningen en redacteur van *Geschiedenis Magazine*. Hij is ook verbonden aan het Sport Science Institute Groningen waar hij zich bezig houdt met sportgeschiedenis.